

# Costuri și beneficii de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană

**Iurie JOSAN,**  
*doctor în filozofie, conferențiar universitar,*  
*Academia de Administrare Publică*  
*de pe lângă Președintele Republicii Moldova*

## SUMMARY

*Participarea la o grupare integraționistă determină o serie de transformări, de mai mică sau mai mare amploare, la nivelul statelor participante. Amploarea acestor transformări variază în funcție de stadiul de integrare atins de gruparea regională și pot îmbrăca forma redefinirilor instituționale și/sau de conținut/adoptare al politicilor sectoriale. Dat fiind stadiul avansat de integrare atins la nivelul UE, transformările în adoptarea politicilor economice sunt evidente la nivelul statele membre. Adoptarea unor politici economice în care factorul „european” devine dominant înseamnă, în esență, reducerea gradelor de libertate, justificată de urmărirea interesului comun „european”, în formularea și implementarea politicilor economice.*

Cea mai mare parte a eforturilor de analiză a condiționalităților „europene” impuse statelor membre a fost concentrată la nivelul statelor membre ale grupării. Premisa de bază a acestor teorii era aceea că europenizarea constituie un proces care se manifestă exclusiv la nivelul statelor membre ale UE. Recent, având în vedere și concretizarea eforturilor de extindere a UE<sup>1</sup>, literatura de specialitate a extins sfera de analiză a europenizării și la nivelul statelor candidate la UE. Ipoteza de analiză este aceea că europenizarea presupune extinderea modelului european de guvernare economică către statele candidate și afectează deopotrivă atât statele membre, cât și statele candidate. Europenizarea afectează atât statele membre, cât și statele candidate în sensul impunerii unor modele, norme și politici comunitare care implică redefiniri de substanță ale politicilor naționale și al cadrului instituțional de adoptare și aplicare a acestora. Instrumentul principal al europenizării, în cazul statelor candidate, este cel al condiționalităților europene impuse pentru aderarea la UE, aceste condiționalități fiind vizibile, în primul rând, sub forma criteriilor de aderare.

Condiționalitățile europene cuprinse în criteriile de aderare de la Copenhaga constituie un vector important în asigurarea acestei convergențe. O astfel de abordare este justificată deoarece analiza perioadei de tranziție în Republica Moldova, precum și studiile realizate la nivelul altor state candidate, relevă faptul că politicile economice, redefinirile de ordin instituțional și toate obiectivele strategice ale guvernelor țărilor respective au avut ca determinant unic aderarea la UE, ceea ce în

plan concret a presupus eforturi susținute pentru respectarea condiționalităților europene cuprinse în criteriile de la Copenhaga.

Unul dintre cele mai importante elemente de condiționalitate europeană, cu implicații evidente în termeni de cost și beneficiu, este cel exprimat prin criteriul juridic, respectiv, asumarea *acquis*-ului comunitar relevant în adoptarea politicilor sectoriale și cu implicații asupra competitivității firmelor moldovenești. Concentrarea acestui criteriu este justificată prin prisma următoarelor elemente:

- adoptarea *acquis*-ului comunitar presupune adoptarea normelor și obiectivelor ca și a modelului instituțional al UE de elaborare a politicilor sectoriale, factorul european prevalând asupra elementelor naționale;

- adoptarea *acquis*-ului comunitar presupune nu numai transpunerea în legislația moldovenească a reglementărilor europene, ci și implementarea lor și este un demers ce trebuie realizat, în principiu, anterior aderării propriu-zise la UE, ceea ce implică faptul că aderarea la UE va genera costuri și beneficii, atât ante-, cât și postaderare;

- *acquis*-ul comunitar cuprinde norme care au impact asupra competitivității firmelor moldovenești, creând noi condiții de desfășurare a activității acestora.

Existența și stabilitatea instituțiilor democratice ale statului de drept, asigurarea premiselor administrative necesare creării unei economii de piață funcționale, competitive etc. constituie elemente definitorii ale tranziției; transformări induse de urmărirea acestor imperative ar fi existat și în absența aderării la UE, diferența constă în orizon-

tul de timp alocat pentru realizarea lor. În ceea ce privește criteriul juridic, adoptarea *acquis*-ului comunitar, acesta are un impact direct și evident deoarece impune prioritățile, obiectivele, conținutul și un cadru instituțional uniform de adoptare și implementare a politicilor economice naționale, interesul și modelul comunitar prevalând în această ecuație. În acest context, este evident că respectarea criteriilor de aderare și, implicit, aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană implică o serie de transformări la nivel economic și politic<sup>2</sup>.

Ținând cont de maniera în care sunt formulate criteriile de aderare, respectiv cel administrativ, și de modul de derulare a negocierilor de aderare, cea mai mare parte a costurilor legate de îndeplinirea criteriilor de la Copenhaga se va concentra în perioada anterioară de aderare la Uniunea Europeană. Principalele categorii de costuri legate în mod direct de aderarea la Uniunea Europeană pot fi grupate astfel<sup>3</sup>:

- a) costuri de adoptare a normelor și politicilor europene (*acquis*-ul comunitar);
- b) costuri legate de respectarea și implementarea standardelor definite de normele și politicile europene;
- c) costuri legate de asumarea statutului de membru al Uniunii Europene;
- d) costuri legate de modernizarea economiei moldovenești.

Cea mai mare parte a costurilor derivă din diferențele existente între structurile instituționale, prioritățile și conținutul politicilor economice la nivelul Republicii Moldova, pe de o parte, și elementele definitorii ale modelului comunitar, pe de altă parte. Aderarea la Uniunea Europeană implică adoptarea acestui model și înlocuirea celui național și, implicit, costuri aferente de adoptare/asigurare a compatibilității/convergenței în acest sens. De asemenea, în perspectivă sectorială, cea mai mare parte a costurilor derivă din nivelul redus de dezvoltare a unor sectoare comparative cu cele din Uniunea Europeană, ceea ce face ca adoptarea *acquis*-ului comunitar să afecteze serios competitivitatea de preț a sectoarelor în cauză și să ridice costurile alinierii și prin dispariția anumitor firme sau domenii de activitate care nu pot susține financiar transpunerea *acquis*-ului comunitar.

Unul dintre beneficiile importante ale europeanizării îl constituie asistența financiară și tehnică acordată de Uniunea Europeană Republicii Moldova în domeniul creării cadrului legal și instituțional necesar pentru buna funcționare a economiei. Principalele beneficii ale aderării Republicii Moldo-

va la Uniunea Europeană pot fi clasificate astfel:

- a) suplimentarea și diversificarea resurselor financiare;
- b) beneficii derivate din statutul de membru;
- c) accelerarea reformelor și susținerea tranziției prin furnizarea elementelor de bază pentru definirea politicilor economice naționale.

Identificarea unui sector drept câștigător sau perdant în procesul de integrare nu înseamnă că același lucru se poate spune despre orice firmă sau individ din acel sector. În plus, analiza sectorială nu corespunde neapărat unei influențe pozitive/negative asupra bunăstării întregii societăți. Un sector perdant poate elibera resurse pentru alte sectoare, îmbunătățind, astfel, eficiența alocării resurselor în economie<sup>4</sup>.

Prin statutul său de țară candidată Republica Moldova urmărește, în primul rând, îndeplinirea criteriilor de la Copenhaga, respectiv, "stabilirea unei economii de piață funcționale care să aibă capacitatea de a rezista presiunii competitive și forțelor pieței din cadrul Uniunii Europene".

Integrarea în cadrul Uniunii Europene și, în perspectivă, în uniunea monetară va conduce cel mai probabil la reducerea inflației ceea ce va contribui la creșterea ratelor de investire. Totodată macrostabilizarea expectată va spori accesul la credite externe reducând, totodată, costurile acestora.

Unul dintre aspectele derivate ale procesului de aderare la Uniunea Europeană vizează o expectată majorare a investițiilor străine directe (ISD), dimensiune decisivă dacă luăm în considerare nevoia acută de capital. Mai multe studii arată că a existat o corelație între anunțul privind extinderea Uniunii Europene și evoluția ISD<sup>5</sup>.

Integrarea europeană nu va avea un efect negativ asupra actualului nivel de suveranitate a Republicii Moldova, ci din contra, va fi un proces stimulator pentru consolidarea suveranității până la un interval al cărui limită superioară va fi determinată de obiectivele pe termen lung de construcție europeană. Pentru ca Uniunea Europeană să rămână funcțională, ponderea imputernicirilor care revin Bruxelles-ului de la noile state membre crește cu fiecare extindere. Deși există posibilitatea declanșării unei noi „parade a suveranităților”, este clar că în secolul XXI suveranitatea națională va fi subminată, în primul rând, de globalizarea „sălbatică”, nu de aderarea la Uniunea Europeană. Auto-eliminarea Republicii Moldova din procesul european nu va avea drept efect păstrarea suveranității sale. Mai mult ca atât, chiar dacă Republica Moldova nu va fi acceptată în calitate de candidat

la aderarea la Uniunea Europeană, ca și în cazul statelor-membre ale EFTA, vecinătatea cu UE va implica inevitabil o armonizare a legislației naționale cu cea europeană și aplicarea standardelor europene asupra producției locale, acestea determinând erodarea suveranității.

Un risc major decurge din constituirea și consolidarea structurilor birocratice supranaționale, calificate de eurosceptici ca fiind „impersonale” și dificil de a le expune controlului cetățenilor europeni. Problema deficitului democratic în Uniunea Europeană s-ar putea agrava odată cu aderarea noilor membri și cu necesitatea de a transmite mai multe competențe organelor supranaționale pentru a păstra un caracter funcțional și eficient al Uniunii Europene.

Pentru Republica Moldova integrarea europeană trebuie să fie ghidată de aceleași obiective de politică externă pe care le-au urmărit și actualii candidați. Desigur că există factori specifici care își vor lăsa amprenta atât asupra strategiei concrete prin care se va urmări integrarea europeană, cât și asupra efectelor de politică.

O voce externă mai bine auzită și o autoritate mai înaltă în relațiile internaționale este una din mizele esențiale urmărite de candidatele din Europa Centrală și Est. Aderarea la Uniunea Europeană va oferi Republicii Moldova posibilitatea de a participa la procesele din economia, politica și cultura europeană și mondială. Istoria dezvoltării Uniunii Europene arată ca și statele mici au jucat un rol important în luarea unor decizii strategice. Integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană va fi o expresie firească a identității de valori și principii, a vocației sale de țară democratică, profund ancorată prin tradiții, cultură și civilizație, în spațiul unic european. Actualele tendințe pro-europene care se manifestă în societățile norvegiană și elvețiană

sunt determinate, în mare măsură, anume de teama că, fiind lăsate în afara Uniunii Europene, aceste țări vor avea foarte puține lucruri de oferit și de spus în politica internațională.

Indiscutabil, alături de integrarea în NATO, integrarea în Uniunea Europeană a fost urmărită inclusiv și din cauza că prezența într-o structură regională de talia Uniunii Europene adaugă țărilor-membre o certitudine mai înaltă în planurile lor de asigurare a securității și intereselor naționale. În perspectivă, Uniunea Europeană își va dezvolta propriile forțe de apărare și reacție rapidă.

Deci în concluzie putem remarca beneficiile ca efecte generale următoarele: beneficii de natură politică (participarea la procesul decizional la nivel european, stabilitatea sistemului democratic, siguranța cetățenilor, consolidarea poziției statului în raport cu terții); beneficii de natură economică (accesul liber al produselor, serviciilor și capitalurilor autohtone în Uniunea Europeană, accesul la fondurile structurale, creșterea fluxurilor de investiții străine directe); beneficii de natură socială (siguranța sporită la locul de muncă, îmbunătățirea stării de sănătate a populației, creșterea nivelului de trai, libertatea cetățenilor de a se stabili oriunde în Europa).

Dintre costurile aderării, au fost identificate: costuri bugetare (formate din costurile creării și funcționării aparatului administrativ, costuri cu armonizarea legislativă, formarea personalului); costuri economice și sociale (corespunzătoare ajustărilor structurale necesare în vederea aderării).

Întrucât se consideră că aceste costuri ar fi apărut oricum ca urmare a procesului de transformare a statului într-o economie de piață, efectul final al aderării a fost evaluat drept pozitiv, pe termen lung, beneficiile fiind superioare costurilor.

## BIBLIOGRAFIE

<sup>1</sup> Aderarea la UNIUNEA EUROPEANĂ a 10 din cele 15 state candidate în 2004.

<sup>2</sup> Preston, C., „Enlargement and Integration in the European Union”, London: Routledge, 1997. - P. 39.

<sup>3</sup> Primele două categorii de costuri din această tipologie sunt direct legate de adoptarea și implementarea acquis-ului comunitar, celelalte fiind legate de respectarea celorlalte criterii de aderare, cuantificarea lor nefăcând obiectul principal al acestui studiu.

<sup>4</sup> Dăianu, D. (coord.), „Căștigători și perdanți în procesul de integrare europeană. O privire asupra României”, București: Centrul Român de Politici Economice, 2001. - P. 127.

<sup>5</sup> Alan Bevan, Saul Estrin and Heather Grabbe, „The impact of EU accession prospects on FDI inflows to central and eastern Europe”, POLICY PAPER 06/01, ESRC “One Europe or Several ?” Programme, 2007. - P. 112-119.